

בעזרת

השי"ת

קונטרס
קן ציפור

הערות על ספר
"שלח תשלח"
על מצות שילוח הקן
שהופיע לאחרונה בירושלים ת"ו

מאת
דן שווארץ
מח"ם קן ציפור
על מצות שילוח הקן

אדר תשס"ב
עיה"ק ירושלים תובב"א

קונטרס קן ציפור

כ"ה

בזמן האחרון יצא לאור ספר בשם "שלח תשלח" על מצות שלוח הקן, נדפס בירושלים תשס"א. והיות וההלכות היסודיות של מצות שלוח הקן נכתבו בו שלא כהוגן, והן נוגדות את ההלכה ואת מה שמקובל לנו במצות שלוח הקן. ופוסק הלכות, וכותב "דיני שלוח הקן" על דעת עצמו, אשר לא שערם אבותינו.

על כן הנני כותב כעת בע"ה קונטרס, ואכאיר בו את כל טעויותיו של המחבר ספר הנ"ל בפרטי פרטיות, אבל היות וכבר הגיעה העונה שמקיימים בה מצות שלוח הקן, וברצוני למנוע את אחינו בני ישראל מלהגרר אחרי הספר הנ"ל, הנני כותב כמה מילים בקיצור בענין זה, ובע"ה בקרוב אוציא לאור קונטרס שיהיה אפשר לראות מה הן ההלכות של מצות שלוח הקן המבוררות בדרכה של תורה.

והנה אביא לדוגמא הלכה אחת שהמחבר הנ"ל פסק בספרו, לראות את האופן בו הוא מבאר וכותב הלכה.

ידוע שהמצוה היא לשלח את האם, הנה נכון לדעת עד כמה צריכים לשלח את האם במצות שלוח הקן.

המחבר הנ"ל כותב בספרו בפרק "דיני שלוח הקן" (אות ח), וז"ל: צריך לשלח את האם עד שתצא מתחת ידו. ולאחר שתצא מתחת ידו מותר לו לקחתה. והשיעור של "תצא מתחת ידו" הוא, שנתרחקה האם ואינה רובצת עוד על גבי הקן, וסני בהכי.

ומפרש אח"כ את ההלכה הלזו (כאות ח) וז"ל: איתא בגמרא (קמא ב) עד כמה משלחה, אמר רב יהודה כדי שתצא מתחת ידו. ונפסק כן בשו"ע (רצ"ב ס"ד). אך לא נתברר די מהו השיעור של תצא מתחת ידו. ובחזו"א (פי' רצ"ב סק"א) כתב וז"ל: כדי שתצא מתחת ידו, משום שהיא חופפת על הבנים אינה בורחת ונוח לתפשה, וצריך לשלחה עד שתסיר דעתה מקינה ותברח. ולהלן (סק"ב) כתב (החזו"א): נראה דמצות שלוח דאמר לעיל כדי שתצא מתחת ידו, היינו מרשותו, שאם יחפוץ לתופשה לא יוכל, ע"כ (מהחזו"א). ושמעתי מהגר"ח קניבסקי שליט"א דהא והא חדא שיעורא הוא, והעיקר בזה הוא, שלא תהיה האם עוד על גבי הקן, ואז חשוב ששלחה, עד כאן לשונו של המחבר ספר הנ"ל.

הנה כותב, ששני השיעורים שכתב החזו"א, הם למעשה שיעור אחד, שאם התרחקה מן הקן עד כדי שלא יוכל לתופשה - או שברחה והתרחקה עד שתסיר

הכתובת להשיג את הקונטרס

אצל המחבר

רחוב החומה העליונית 3

ירושלים ת"ז

טל. 02-6272694

דעתה מן הקן, אותו שיעור הוא. הנה אפשר להבין את זה, ששני השיעורים שכתב החזו"א שיעור אחד הוא, ברם רק כדרכו את זה החזו"א.

ולחבין, קן נמצא על ארץ החלון, ואיש עומד בתוך הבית על יד החלון ומשלח את האם, והנה ובאם עפה מעל החלון, כבר אינו יכול לתופשה, ואפילו עפה על ענף אילן שנמצא בקרבת החלון, גם כן אינו יכול לתופשה (כשהוא עומד על יד החלון, במקום שעשה את השלוח) וגם אפשר שכבר הסיתה דעתה מן הקן.

אבל המחבר הג"ל כותב, שבאם התרחקה מזהקן ג' או ד' אצבעות, היינו שיררה מעל הקן ואינה רובצת עוד על גבי הקן (השיעור הזה הינו ג' או ד' אצבעות), סגי בהכי. וכבר מותר לו לקחת האם. והאם זה הוא שיעור של השילוח שעליו כתב החזו"א בשני המאמרים הג"ל ?? הנה נשאל לכל בר בי רב גם כן יגיד שזה לא יתכן!!

והאמת הוא, שזה הוא מכשול שהמחבר הג"ל מכשיל את הרבים, כי איסור תורה היא לקחת האם לפני השילוח, וגם לקחת הבנים גם כן אסור לפני ששלח את האם כדין, האם זה נקרא שיצא מתחת ידו? מרשותו, שלא יוכל לתופשה? האם זה שנתרחקה מרחק כמה אצבעות מן הקן, נקרא כבר "שיצאה מתחת ידו"? האם לגבי האיש העומד על יד החלון ושילחה שיעור כזה, האם יש איזה שהוא שינוי ממה כשהיתה על הקן, הלא היא עוד נמצאת תחת ידו ממש, ויכול לתופשה באם ירצה, וגם ברור הוא שלא הסיתה דעתה מן הקן שהרי על יד הקן היא עומדת, והחזו"א כתב דברים ברורים: שיצא מתחת ידו, מרשותו, וברחה, עד כדי שהסיתה דעתה מן הקן. האם זה שהמחבר הג"ל כותב ומפרש דברי החזו"א, האם זה מתאים עם מה שכתב החזו"א? שומו שמים, על זילזול כזה בתורה ובמצוותיה.

וכותב עוד המחבר הג"ל, שכל מה שכתב, הוא על דעת גדולי הדור, אבל האמת הוא שכתב על דעת עצמו, ועל כוונתו. גדולי הדור לא היו כותבים דברים כאלו ח"ו.

הבאתי את כל הג"ל להראות את האופן איך המחבר הג"ל פוסק הלכה, ואציין עוד בקיצור כמה הלכות שפסק המחבר הג"ל, להראות, ולבקש מאחינו בני ישראל להזהר ולא להגדר אחרי המחבר הג"ל ופסקיו, רק לנהוג כפי המבואר בספרי "קן צפור" שהוא בהסכמת כל גדולי הדור, וגדולי הדור הקודם, שמבוארות בו ומבוררות בו כל ההלכות בדרכה של תורה המקובלת לנו מדור דור, וכפי שפוסקים הראשונים והאחרונים והשו"ע, ויתר הספרים שהמחבר הג"ל מביאם בספרו, ברם פוסק אחרת ממה שהם כותבים, וזה על דעת עצמו.

* *

הנה כמה הלכות יסודיות בהלכות שלוח הקן שצריכים להזהר ולקיימם כדין, שהגני כותבם בקיצור, ובקונטרסי אבאר אותם בע"ה בפרשות, שאין ההלכה כדרכו המחבר הג"ל, ולמעשה מבוארים הם בספרי "קן צפור", ואלו הם:

א. אם שלח את האם ולקח הבנים, הנה קנה אותם בהגבהה, ונהיו מזומן, ואינו יוצא מידי מזומן לעולם, כך כותבים הפוסקים, ובאשר שקנה אותם הרי הם שלו, ואם יפקירם אינם שלו, ויכול אחר לקחת אותם (אפשר), אבל לגבי קיום מצות שלוח הקן מזומן הוא, וחז"ל אמרו: פרט למזומן, ודעת הפוסקים שאינו יוצא מידי מזומן לעולם.

המחבר ספר הג"ל כותב, שאחרי שעשה קנין בבנים, בביצים, יכול הוא להפקירם ולהחזירם לקן ולקיים בהם המצוה כמה פעמים זה אחר זה, באופן הג"ל. הנה אבאר בע"ה בקונטרסי, שמשנה גדול הוא זה, כי בתורה הק' ובפוסקים כתוב אחרת, מלבד דעת הפוסקים, כתוב בתורה שלח תשלח, ואת הבנים תקח לך, ואם מחזירים שוב לקן הרי לא לקחם, והפוסקים אומרים על כזה: לא עשה ולא כלום.

ב. אם יש דם בביצים (ציח אפרוח) אין שייד בהם המצוה מטעם חז"ל: ואת הבנים תקח לך, ולא לכלבך. הראשונים (הר"ן, רינא דחיי, ועוד) כותבים: אם היה יכול להשים (הביצים) תחת עוף אחר חייב לשלח. ואילו המחבר ספר הג"ל כותב, בדבריהם, ומוסיף מדעתו, וז"ל: אם היה יכול להשים תחת אָמָם או תחת עוף אחר חייב לשלח, ע"כ. הנה הראשונים ז"ל הג"ל, לא כתבו להניח תחת אָמָם. והנה תכסיסים כאלו לגבי הלכה, הוא מן הרברים אשר לא שערם אבותינו. הראשונים הג"ל גם כן ידעו שאפשר להשימם תחת אָמָם, ברם כתבו: אם יכול להשים תחת עוף אחר. ולמה? כי אסור להחזירם תחת אָמָם. בספרי מבואר כל זה בדרכה של תורה, ובע"ה בקונטרסי אבאר כל זה בפרטי פרטיות, ואוכיח טעותו של המחבר ספר הג"ל.

ג. עוד כותב המחבר הג"ל, שאם יש בקן שתי ביצים או שני אפרוחים, הנה יכול לקיים המצוה לשלח האם ולקחת רק ביצה אחת, ואחרי שֶהָאָם תחזור יכול איש אחר גם כן לקיים המצוה על הביצה השניה.

ד. כתוב בזוה"ק, המעם של מצות שלוח הקן הוא כדי שֶהָאָם תיילל, ועל ידי זה מתעוררים רחמים על השכי' הק' ועל כל בני ישראל וכו', ולפי טעם הזהור מובנים עניני המצוה וגם הלכותיה. וידוע הוא זה, שדברי הזהור דין "דברי חז"ל" להם לכל ענין, והלכה היא, מלבד אם התלמוד בבלי חולק על זה. מבואר הוא זה באריכות בספר "שאלות יעבץ" תשובה מ"ז, עיי"ש. הבי' מביא הרבה פעמים את דברי הזהור להלכה, כידוע. ובאם מחזירים את הבנים אחרי השילוח לקן, הנה במקום שֶהָאָם תראה שחסרים בניה ותיילל, שהוא העיקר המכוון במצוה זו, הנה לפי דעת המחבר ספר הג"ל יוצא ההיפוך ממש, היא משמיעה קול תרועת שמחה, שחזרה ובניה נמצאים בקן.

הנה כדי שהענין יהיה מובן ביותר, אביא את דברי הזהור בענין זה בשלימות יותר. המדובר הוא מדברי "הזהור חדש" על מגילת "רות", והיות ויש בזה הזהור שינוי נוסחאות, אביא את ה"זהור חדש" שהג"ר ז"ל הניה אותו וגם כתב עליו את

פירושו הידוע בשם "הדרת קודש". ה"זוהר חדש" הנ"ל עם פירושו נדפס לאחרונה בירושלים בשנת תשנ"ו. וז"ל הזוהר (בעמוד מ"ז משנת הג"ל) שלח תשלח אפילו קן זימנין, דאיהדר על גזליה מנו רחמימי דבנהא אפילו כמה זימנין (הנה אפרש, חז"ל גם כן אמרו שלח תשלח אפילו מאה פעמים, כי ברור הוא זה שהיא חזרת תמיד לקן בשביל האהבה לבניה, כמובן אם הם נמצאים בקן, והשילוח לא נגמר בזה) עד דאזל וסתר קן שלה, ויסול בנין רחמיין מנו קינה ואזל (פירוש, עד שילך ויסתור את הקן שלה ויקח את הבנים שלה וילך לו. ומדינש הזוהר) ודא, ואת הבנים תחך לך. (פירוש, וכזה, קיים את מה שכתוב: ואת הבנים תחך לך). הנה מפורש דעת הזוהר הק' שצריכים לקחת הבנים וללכת עם הבנים משם, ולסתור * את הקן שלה, כדי שלא יהיה לה לא בית ולא בנים. וממשיך הזוהר ומדמה זאת להשכינה הק' ששרפו ביתה והגלו את בניה וכו', ע"כ. הנה מפורש בזוהר הק' שלקחת הבנים, פירושה, לקחת הבנים וללכת, ולא להחזירם, ואפילו לסתור את הקן שלא יהיה לה לא בית ולא בנים, ובכן תיילל, ועוד כותב הזוהר הק' שמרוב צערה רוצה לאכזר את עצמה, ועל יללה כזו התכוון הזוהר.

הנה באם מחזירים הבנים, והיא חוזרת ומוצאת את הבנים בקן היא משמעת קול תרועת שמחה, על שמצאה בניה, וזה הוא ממש היפוך הכוונה, ובאם יש שני בנים בקן ושולחים האם ולוקחים רק ביצה אחת, וקאם חוזרת היא משמעת קול תרועת שמחה אפילו שנשאר לה רק ביצה אחת או אפרוח אחד, וידוע זה למומחים בענין.

וכן אם יש דם בביצים כתבו הראשונים שאם יכול להשים הביצים תחת עוף אחר חייב לשלח, הנה כתבו, רק "עוף אחר", ומה שהמחבר הנ"ל הוסיף מדעתו שגם תחת אָמָם אפשר להחזיר, הנה ברותא היא, כי גם הראשונים הנ"ל ידעו זאת שיש אפשרות להשימם תחת אָמָם, ואם כן מדוע כתבו רק עוף אחר, מפני שידעו שתחת אָמָם אסור להחזיר.

המחבר ספר הנ"ל כותב בביאורו בשם "הרחב דבר" (אות י"ג) וז"ל: ושמעתי (מפיהם) דאף לטעם הזוהר הק' שענין השילוח הוא כדי לצער את הָאָם ולעורר רחמים למעלה מ"מ שפיר יכול להחזירם לקן אחרי שזכה בהם, עכ"ל. פירושו, שכל

* הנה למה צריכים לסתור את הקן ? טעם הזוהר מפורש, שלא יהיה לה לא בית ולא בנים, הנה אבאר, יש הרבה מיני עופות טהורים שאפשר לקיים בהם מצות שלוח הקן, העוף המצוי בינינו הוא ה"תור" ובאם לוקחים הבנים שבקן של ה"תור" הנה היא חוזרת לקן כמו כל עוף אחר לראות מה קרה בקן, ובאם רואה שנלקחו בניה עוזבת את הקן מיד ולא חוזרת אליו עוד. וכן טבעם של כמה מיני עופות. ברם היונה אם היא חוזרת לקן, ואפילו נלקחו בניה, אעפ"כ היא ממשיכה לגור בקינה. וכן ישנם כמה מיני עופות ולהם הטבע הלז, והיות והיונה הוא העוף המוכר ביותר ומצוי וידוע לשילוח הקן, על כן כתב הזוהר שצריך לסתור את הקן כדי שלא תוכל לחזור אליו, ותשאר בלי בית. ופשוט הוא.

דברי הזוהר הנ"ל דברים בטלים הם, שומו שמים, איך אפשר לכתוב דברים כאלו, ואיך כתב דברים כאלו ? אפשר (ואולי) על סמך "הסכמת" שר בית הזוהר.

הנה ציינתי את אלו ההלכות, ברם בקונטרסי אכתוב ואברר בע"ה כל פרט ופרט, גם אברר בע"ה מה פירושו ומשמעותו להלכה, לזה שהמחבר כותב "ששמע".

ואליכם אחינו בני ישראל הנני פונה, ואומר, הנה ספרי "קן צפור" לפניכם, ובו ההלכות של מצות שלוח הקן מבוארות ומבוררות בהסכמת גדולי הדור, וגם מדור הקודם, ועברו על ספרי כולו, ממש, ורק אחרי זה המכימו על הספר, כידוע, וגם ידוע ומפורסם הוא זה, אשר הרבה הרבה מאות ואפילו יותר, מאחינו בני ישראל בכל תפוצות ישראל נפקדו בבנים על ידי קיום מצות שלוח הקן על ידי ספרי "קן צפור", וזה על שקיימו המצוה כהלכתה, המבוארת בספרי בדרכה של תורה.

המחבר ספר הנ"ל כותב הלכות מדעתו ומלביש אותם בלבוש, ברם בלתי הולם. נא ונא לא להגרר אחריו, כי אינן בדרכה של תורה, אדרבה נוגדות את ההלכה המבוארת בדרכה של תורה, וכן את מה שמקובל לנו בענין מצות שלוח הקן. ולגהוג לפי ההלכות המבוארות בדרכה של תורה, ושאבררם בפרטות יותר בקונטרסי בע"ה. נא ונא, לשום לב להזהר:

א. לשלוח הָאָם עד שתצא מתחת ידו באופן שלא יוכל לתופשה בעומרו על יד הקן, ובאם הקן נמצא באיזה שהוא חדר, או מרפסת סגורה, הנה יש לשלח עד שתצא מהחדר או המרפסת. אחרת - לא עשה שילוח ואסור לו לקחת הבנים.

ב. אחרי השילוח יקח הבנים, ולא יחזירם לקן בשום אופן, כי באם החזירם הנה ביטל את המצוה, והפוסקים כותבים על זה: לא עשה ולא כלום.

ג. ובוראי לא להחזירם כדי להפקירם ולקיים המצוה שנית.

ד. בביצים שכבר יש בהם דם, אפשר לקיים המצוה אך ורק אם יש לו עוף אחר, היינו קן ובו אָם יושבת על ביצים, מאותו מין עוף, ולא ממין אחר. ואילו להשימם תחת אָמָם, ברותא היא, ולא כתוב כן בשום ספר.

ה. אחרי השילוח יש לקחת את כל מה שיש בקן, דהיינו כל האפרוחים וכן כל הביצים, כי באם משאירים ביצה או אפרוח בקן, הנה הָאָם חוזרת ולא מייללת, ואם כן לא עשה ולא כלום, כך כותבים הפוסקים.

ו. ח"ו להפקיר תרנגולתו, או יונה שגרלה אצלו, כדי לקיים בהם מצות שילוח הקן, כי בפירוש אמרו חז"ל, שיש לקיים המצוה רק במורדת.

ז. ינחניו במעגלי צדק למען שמו יתברך ויתעלה, אמן.

דן שווארץ

מח"ס קן צפור, אלה מסעי

ינוגלים ויושר, העבודה, ועוד